

Osnova – Oftalmopedie

Okruh osob

- ⊙ jedinci se zrakovým postižením – rozvoj jedince, vzdělávání, pracovní a společenské uplatnění
- ⊙ zrakové postižení - omezení příjmu informací, prostorové orientace – vliv na osobnost

Zrakové funkce

- zraková ostrost (vizus)
- zorné pole (centrální a periferní vidění)
- barvocit
- adaptace (světlo)
- akomodace (zaostření)
- binokulární vidění (vidění oběma očima)
- kontrastní citlivost

Klasifikace zrakového postižení

- ⊙ dle doby vzniku: vrozené x získané
- ⊙ dle etiologie: orgánové x funkční
- ⊙ dle stupně (vizu):
  - slabozrakost (lehká, střední, těžká)
  - těžce slabý zrak (zbytky zraku)
  - nevidomost (praktická a totální)

Základní přehled zrakových vad

- ⊙ **poruchy binokulárního vidění**
  - šilhavost (strabismus) – korekce pleoptickými cvičeními
  - tupozrakost (amblyopie) – korekce okluzorem, ortoptickými cvičeními
- ⊙ **refrakční vady**
  - dalekozrakost (hypermetropie) – korekce spojkami
  - krátkozrakost (myopie) - korekce rozptylkami
  - astigmatismus – korekce cylindrickými skly
- ⊙ **albinismus** – nedostatek pigmentu, světloplachost
- ⊙ **anoftalmus, mikrooftalmus** – vrozené postižení - chybění nebo výrazné zmenšení bulbu
- ⊙ **atrofie papil zrakového nervu** – degenerace nervové tkáně zrakového nervu
- ⊙ **kortikální poškození zraku** – poškození zrakového centra v korové části mozku (zpracování vjemů)
- ⊙ **sítnicové degenerace** – pigmentová degenerace sítnice, juvenilní makulární degenerace
- ⊙ **retinopatie nedonošených** – u dětí předčasně narozených, popraskání cév, odchlípení sítnice
- ⊙ **retinoblastom** – zhoubný nádor sítnice
- ⊙ **zelený zákal** (glaukom) – zvýšený nitrooční tlak
- ⊙ **šedý zákal** (katarakta) – zakalení čočky

Střediska rané péče pro zrakově postižené

- služba sociální prevence dle zákona o sociálních službách
- klientem celá rodina, služba zejména terénní
- pro děti se zrakovým postižením od narození do 4 let, v případě kombinovaného postižení do 7 let
- depistáž, zraková stimulace, zprostředkování dalších služeb

SPC pro žáky se zrakovým postižením (od 3 let do ukončení vzdělávání)

- zraková stimulace
- čtení a psaní Braillova písma, zvětšeného černotisku
- nácvik prostorové orientace a samostatného pobytu

- nácvik vlastního podpisu
- nácvik používání kompenzačních pomůcek

Základní vzdělávání

- ⊙ ZŠ pro zrakově postižené (10 let) nebo integrace
- ⊙ u nevidomých výuka Braillova písma, prostorové orientace, využívání kompenzačních pomůcek a rozvoj kompenzačních smyslů (hmat, sluch)

Předměty speciálně pedagogické péče

- ⊙ prostorová orientace a samostatný pohyb zrakově postižených (POSP)
- ⊙ zraková stimulace
- ⊙ čtení a psaní bodového písma (psaní Braillova písma na Pichtově psacím stroji)
- ⊙ práce s kompenzačními pomůckami
- ⊙ psaní na počítači

Kompenzace zrakové vady ve výuce

- ⊙ úplná ztráta zraku:
  - Braillovo písmo
  - zvukové nahrávky
- ⊙ částečná ztráta zraku
  - zvětšené písmo
  - kontrastní barvy
  - psací pomůcky se silnou stopou
  - speciální svícení
  - zdvižná deska stolu

Strategie ve výuce

- vyšší časová dotace na vypracování
- verbalizace důležitých informací
- využití kompenzačních pomůcek
- úprava prostředí (hygiena zraku, bezpečnost)
- názornost
- propojení výuky s praxí
- posilování akceptace postižení, sebevědomí
- zařazení do kolektivu

Služby sociální rehabilitace

- ⊙ **Tyfloservis**
  - nácvik POSP
  - nácvik sebeobsluhy
  - nácvik psaní na PC
- ⊙ **Tyflocentrum**
  - nácvik používání kompenzačních pomůcek
  - úprava textů
  - průvodcovské služby
- ⊙ **SONS** – zastřešující organizace, rekvalifikace (Praha - Dědina)

Kompenzační pomůcky

- ⊙ pomůcky usnadňující pohyb a orientaci (např. bílá hůl)
- ⊙ pomůcky pro běžný život, chod domácnosti (např. speciální hodinky, indikátor barev)
- ⊙ pomůcky na zpřístupnění informací (např. lupy, počítačové programy, Braillovský řádek)

- ⊙ optické pomůcky (např. lupy)
- ⊙ neoptické pomůcky (např. indikátor hladiny)

Bílá hůl

- základní kompenzační pomůcka pro orientaci v prostoru
- osoby se zrakovým postižením – bílá hůl
- osoby s hluchoslepotou – červenobílá hůl
- druhy holí: orientační, signální, opěrná
- techniky chůze s bílou holí: kluzná, kyvadlová, diagonální

Doporučené odkazy na pomůcky:

- <http://www.svarovsky.cz/o-bilych-holich/>
- <http://pomucky.blindfriendly.cz/>

Doporučené odkazy ke komunikaci s nevidomými:

- http://www.sons.cz/desatero_k.php
- <http://www.sons.cz/kdyzpotkate.php>
- <http://www.sons.cz/netak/>